

भूमिगत जल सिंचाइ आयोजना कार्यान्वयन (पहिलो संशोधन) कार्यविधि, २०८०

प्रस्तावना: भूमिगत जल सिंचाइ आयोजना कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७७ लाई संशोधन गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

लुम्बिनी प्रदेश, प्रशासकीय कार्यविधि (नियमित गर्ने) ऐन, २०७५ को अधिकार प्रयोग गरी लुम्बिनी प्रदेश सरकारले यो कार्यविधि बनाएको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यस कार्यविधिको नाम “भूमिगत जल सिंचाइ आयोजना कार्यान्वयन (पहिलो संशोधन) कार्यविधि, २०८०” रहेको छ ।

(२) यो कार्यविधि तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. भूमिगत जल सिंचाइ आयोजना कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७७ को प्रस्तावनामा संशोधन: भूमिगत जल सिंचाइ आयोजना कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७७ (यसपछी मूल कार्यविधि भनिएको) को प्रस्तावनाको कार्यान्वयन गर्न भन्ने शब्दहरू पछी “र भूमिगत जलस्रोत सम्वन्धि अध्ययन अनुसन्धान गर्न” भन्ने शब्दहरू थपिएका छन् ।

३. मूल कार्यविधिको दफा २ मा संशोधन: मूल कार्यविधिको खण्ड (घ),(ङ),(च),(छ),(ज) र (ट) को सट्टा देहायका खण्ड (घ),(ङ),(च),(छ),(ज) र (ट) राखिएका छन्:

(घ) “डीप ट्यूबवेल” भन्नाले ७० मिटर वा सो भन्दा बढि गहिराइको र ६ इन्च वा सो भन्दा बढि व्यासको ट्यूबवेललाई सम्झनु पर्छ ।

(ङ) “पावर ड्रिल स्यालो ट्यूबवेल” भन्नाले ड्रिलिङ मेशिनको प्रयोग गरी निर्माण गरिने ७० मिटर भन्दा कम गहिराइको र ६ इन्च वा सो भन्दा कम व्यासको ट्यूबवेललाई सम्झनु पर्छ ।

(च) “भूमिगत जल सिंचाइ प्रणाली” भन्नाले डीप ट्यूबवेल वा पावर ड्रिल स्यालो ट्यूबवेल वा स्यालो ट्यूबवेलमा जडान भएका पम्प, ओभरहेड ट्यांक, पम्पघर, विद्युतीकरण वा वैकल्पिक उर्जाद्वारा संचालित पम्प र पानी वितरण प्रणाली सहितको संरचनालाई सम्झनु पर्छ ।

(छ) “मन्त्रालय” भन्नाले लुम्बिनी प्रदेश सरकारको कार्यविभाजन नियमावली वमोजिम सिंचाइ सम्वन्धि कार्य जिम्मेवारी भएको मन्त्रालय सम्झनु पर्छ ।

(ज) “स्यालो ट्यूबवेल” भन्नाले ७० मिटर भन्दा कम गहिराइको स्थानीय ढिकुली वा ठोकुवा प्रविधिद्वारा निर्माण हुने ६ इन्च वा सो भन्दा कम व्यासको ट्यूबवेल वा दुई वा तीन वटा आपसमा जोडिएका ट्यूबवेलहरूको समुह वा बढिमा ३० मिटर गहिराइको इनारलाई सम्झनु पर्छ ।

(ट) “सिंचित क्षेत्र” भन्नाले भूमिगत जल सिंचाइ प्रणालीबाट सिंचाइ हुने क्षेत्रलाई सम्झनु पर्छ ।

४. मूल कार्यविधिको दफा ३ मा संशोधन:- मूल कार्यविधिको दफा ३ को उपदफा (१) मा उद्देश्य शब्द पछी “भूमिगत जलस्रोत सम्वन्धि अध्ययन अनुसन्धान” भन्ने शब्दहरू थपिएका छन् ।

५. मूल कार्यविधिको दफा ५ मा संशोधन:- मूल कार्यविधिको दफा ५ को,-

सचिव

(१) उपदफा (१) को खण्ड (क) को सट्टा देहायको खण्ड (क) राखिएको छः-

“(क) आयोजनाको सिंचित क्षेत्रफल: क्लष्टरको रुपमा डिप ट्यूबवेल सिंचाई प्रणाली विकास गर्ने प्रयोजनका लागि तराई तथा भित्री मधेशमा ९० हेक्टर वा सोभन्दा बढी क्षेत्रफल हुनु पर्नेछ ।

तर भौगोलिक बनावट वा जग्गा खण्डिकरणका कारण उल्लेखित क्षेत्रफल भन्दा कम सिंचित क्षेत्रफलमा पनि योजना पहिचान गरी डिप ट्यूबवेल सिंचाई प्रणाली विकास गर्न सकिनेछ” ।

(२) उपदफा (२) को सट्टा देहायको (२) राखिएको छः-

“(२) यस कार्यविधि बमोजिम पावर ड्रिल स्यालो ट्यूबवेल सिंचाइ आयोजनाको हकमा देहाय बमोजिम हुनुपर्नेछः-

(क) पावर ड्रिल स्यालो ट्यूबवेल सिंचाई आयोजनाको सिंचित क्षेत्रफल : क्लष्टरको रुपमा पावर ड्रिल स्यालो ट्यूबवेल सिंचाई प्रणाली विकास गर्ने प्रयोजनका लागि तराईमा कम्तिमा २५ हेक्टर, भित्री मधेश तथा भावर क्षेत्रमा १० हेक्टर र पहाडी क्षेत्रको भूभागमा ०.५ हेक्टर वा सोभन्दा बढी क्षेत्रफल हुनुपर्नेछ ।

तर भौगोलिक बनावट वा जग्गा खण्डिकरणका कारण उल्लेखित क्षेत्रफल भन्दा कम सिंचित क्षेत्रफलमा पनि मन्त्रालयको स्वीकृति लिई स्यालो ट्यूबवेल सिंचाई प्रणाली विकास गर्न सकिनेछ ।

(ख) आयोजना पावर ड्रिल स्यालो ट्यूबवेल सिंचाइको दृष्टिकोणले सम्भाव्य भएको हुनु पर्नेछ ।

(ग) पावर ड्रिल स्यालो ट्यूबवेलको हकमा विद्युत लाईन पुगेको क्षेत्र हुनु पर्नेछ ।”

(३) उपदफा (१) र (२) पछि देहायको उपदफा (३) थपिएको छः

“(३) स्यालो ट्यूबवेल सिंचाइ आयोजनाको हकमा देहाय बमोजिम हुनुपर्नेछ :-

(क) स्यालो ट्यूबवेल सिंचाई आयोजनाको सिंचित क्षेत्रफल : क्लष्टरको रुपमा स्यालो ट्यूबवेल सिंचाई प्रणाली विकास गर्ने प्रयोजनका लागि तराई क्षेत्रमा कम्तिमा २० हेक्टर, भित्री मधेश तथा भावर क्षेत्रमा कम्तिमा १५ हेक्टर र पहाडी क्षेत्रको भूभागमा २.५ हेक्टर वा सोभन्दा बढी क्षेत्रफल हुनुपर्नेछ ।

(ख) आयोजना स्यालो ट्यूबवेल सिंचाइको दृष्टिकोणले सम्भाव्य भएको हुनुपर्नेछ ।

(ग) भौगर्भिक तथा भू-जलको हाईड्रोजियोलोजिकल अवस्थाको आधारमा स्थानीय प्रविधिकाले (ढिकुली वा ठोकुवा) स्यालो ट्यूबवेल अथवा इनार आयोजना छनौट गरिनेछ ।”

६. मूल कार्यविधिको दफा ६ मा संशोधन: मूल कार्यविधिको दफा (६) को,-

(१) उपदफा (२) र (३) को सट्टा देहायका उपदफा (२) र (३) राखिएका छन्:-

४

६

सचिव

(Signature)

“(२) उपदफा (१) बमोजिमको कृषकहरूको नाम, ठेगाना, जग्गाको क्षेत्रफल र कित्ता नम्बर खुलेको विवरण, प्रस्तावित सिंचित क्षेत्र, अनुसूची -२ बमोजिमको लगत फाराम, जग्गाको जग्गा धनीपुर्जाको प्रतिलिपि वा तिरो तिरेको रसिदको प्रतिलिपि, जल उपभोक्ता तदर्थ समितिको पदाधिकारीहरूको नागरिकताको प्रतिलिपि, उपभोक्ताहरूको आमाभेलाबाट आयोजना माग गर्न गरिएको निर्णय प्रतिलिपि, कित्ता नं. खुल्ने हालसाविक नापी नक्सा तथा कार्यालयले आवश्यक रहेको भनि तोकेका अन्य विवरण समेत साथै राखी पेश गर्नु पर्नेछ। दफा ७ को उपदफा (६)) वा (७) को हकमा सोही उपदफामा उल्लेख भएका कागज समेत संलग्न राखी सम्बन्धित कार्यालयले आवश्यक ठानेका अन्य विवरण सहित पेश गर्नु पर्नेछ ।

(३) आयोजना माग गर्दा प्रस्तावित सिंचित क्षेत्र प्रति डिप ट्यूवेल तराई, भित्रि मधेश तथा भावर क्षेत्रमा ३० हेक्टर, पहाडी क्षेत्रको भूभागमा १० हेक्टर, प्रति पावर ड्रिल स्यालो ट्यूवेल तराईमा कम्तिमा २.५ हेक्टर, भित्रि मधेश तथा भावर क्षेत्रमा २ हेक्टर र पहाडी क्षेत्रको भूभागमा ०.५ हेक्टर हुनुपर्नेछ र प्रति स्यालो ट्यूवेल तराईमा कम्तिमा २ हेक्टर, भित्रि मधेश तथा भावर क्षेत्रमा १.५ हेक्टर र पहाडी क्षेत्रको भूभागमा ०.५ हेक्टर हुनु पर्नेछ ।”

(२) उपदफा (४)पछि देयायको उपदफा (५) थपिएको छ:-

“(५) कार्यालयले यस दफा बमोजिम पेश भएका योजना माग विवरण प्रत्येक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको एक महिना भित्र अद्यावधिक गरि सार्वजनिक गर्नुपर्नेछ ।”

७. मूल कार्यविधिको दफा ७ मा संशोधन:- मूल कार्यविधिको दफा ७ को उपदफा (५) मा रहेका “सतह सिंचाइ प्रणालीको” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “सिंचाई कार्यालयबाट” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

८. मूल कार्यविधिको दफा ८ मा संशोधन:- मूल कार्यविधिको दफा ८ को,-

(१) “उपदफा (२) मा पहिचान भएका भन्ने शब्दहरू पछि “डिप ट्यूवेल सिंचाई” भन्ने शब्दहरू थपिएका छन् ।

(२) उपदफा (३) लाई झिकिएको छ ।”

९. मूल कार्यविधिको दफा ९ मा संशोधन:- मूल कार्यविधिको दफा ९ को,-

(१) उपदफा (२) को “गर्न सक्नेछ ।” शब्दहरू पछि “कम लागत तथा मितव्ययी आयोजनाहरूलाई प्राथमिकता दिईनेछ ।” भन्ने शब्दहरू थपिएका छन् ।

(२) उपदफा (५) को सट्टा देहायको उपदफा (५) राखिएको छ ।

“(५) स्यालो ट्यूवेल तथा पावर ड्रिल स्यालो ट्यूवेल सिंचाई प्रणालीको हकमा कार्यालयले मन्त्रालयको सहमति लिई कार्यान्वयन गर्न सक्नेछ ।”

१०. मूल कार्यविधिको दफा १० मा संशोधन:- मूल कार्यविधिको दफा १० को उपदफा (१) मा प्रयोजनका लागि भन्ने शब्दहरू पछि “स्थानीय तहको सिफारिश सहित” भन्ने शब्दहरू थपिएका छन् ।

११. मूल कार्यविधिको दफा १२ मा संशोधन:- मूल कार्यविधिको दफा १२ को,-

(१) "उपदफा (१) मा रहेका "नया डिप ट्यूवेल सिंचाइत आयोजना निर्माण वा मर्मत संभारमा उपभोक्ताहरूले पम्पघर, ओभरहेड ट्याङ्कि निर्माण, एम.एस.फिटिङ्ग, पानी वितरण प्रणाली निर्माण कार्यमा कूल लागतको कम्तिमा ५% रकम व्यहोर्नु पर्नेछ" भन्ने शब्दहरूको सट्टा "भूमिगत जल सिंचाइ प्रणालिमा अनुदान तथा लागत बाँडफाड सम्बन्धि व्यवस्था अनुसुची - ७(क) मा तोकिए वमोजिम हुनेछ" भन्ने शब्दहरू राखिएका छन्।

(२) उपदफा (२) र (३) झिकिएको छ ।"

१२. मूल कार्यविधिको दफा १३ मा संशोधन: मूल कार्यविधिको दफा १३ को उपदफा (१) पछी देहायको उपदफा (२) थप गरिएको छ :-

"(२) आयोजना कार्यान्वयन गर्दा स्थानीय सिप, साधन तथा श्रमको अधिकतम उपयोग गरिनेछ ।"

१३. मूल कार्यविधिको दफा १४ मा संशोधन: मूल कार्यविधिको दफा १४ को,-

(१) "उपदफा (३) मा रहेका "वा २" भन्ने शब्दहरू झिकिएका छन्।

(२) उपदफा (५) मा ट्यूवेल रहेको स्थानमा भन्ने शब्दहरू पछी "वा ट्यूवेल सफल भई दफा १५ बमोजिमका संरचनाहरू निर्माण भई संचालनमा आई सकेका आयोजनामा कुनै कारणवश ट्यूवेल बिग्रन गएको अवस्थामा" भन्ने शब्दहरू थपिएका छन् ।"

१४. मूल कार्यविधिको दफा १५ मा संशोधन: मूल कार्यविधिको दफा १५ को,-

(१) उपदफा (२) मा संक्षिप्त रुपमा रहेको "UPVC" भन्ने अक्षरहरू झिकिएका छन्।

(२) उपदफा (३) को सट्टा देहायको (३) राखिएको छ:-

"(३) स्यालो ट्यूवेलको हकमा आवश्यकता अनुसारको विद्युत/डिजेल पम्पिङ्ग सेट वा सोलार पम्प सेट जडान कार्य सम्पन्न गरिनेछ। सानो पम्पघर, पानी वितरणका लागि आवश्यकतानुसार फिल्ड च्यानल वा फ्लेक्जिबल पाईपको व्यवस्था उपभोक्ता कृषक समुहले गर्नु पर्नेछ।

(३) उपदफा (४) मा रहेको रेखाङ्कन भन्ने शब्द पछी "लेभल सर्भे वा ट्राभर्स लाईन सर्भे गरी प्रस्तावित आउटलेट भल्भहरू र डीप ट्यूवेल रहेको स्थानको एकिन" भन्ने शब्दहरू थपिएका छन् ।

(४) उपदफा (५) र (९) झिकिएको छ ।"

१५. मूल कार्यविधिको दफा १६ मा संशोधन: मूल कार्यविधिको दफा १६ को उपदफा (२) मा रहेका "अनुसूची -८" भन्ने शब्दहरू झिकिएका छन् ।

१६. मूल कार्यविधिको दफा १८ मा संशोधन: मूल कार्यविधिको दफा १८ को उपदफा (२) मा रहेको उपभोक्ता भन्ने शब्द अघि "डिप ट्यूवेल आयोजनाका" भन्ने शब्दहरू थपिएका छन् ।

१७. मूल कार्यविधिको दफा १९ मा संशोधन: मूल कार्यविधिको दफा १९ को उपदफा (१) मा रहेको "मन्त्रालयले" भन्ने शब्दको सट्टा "सरोकारवाला निकायले" भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

४

सचिव

सचिव

१८. मूल कार्यविधको दफा २० मा संशोधन: मूल कार्यविधको दफा २० को,-

(१) उपदफा (२) को सट्टा देहायको उपदफा (२) राखिएको छ।

“(२) कार्यालयले आयोजना सम्पन्न पश्चात उक्त आयोजनाको मुख्य विशेषता समेटिएको विवरण तयार गरी सार्वजनिक रूपमा देखिने गरी पम्प घरमा राख्नु पर्नेछ ।”

(२) “उपदफा (३) मा रहेका कार्यक्षेत्र भित्र भन्ने शब्दहरू पछि “भूमिगत जलस्रोत सम्बन्धि अध्ययन अनुसन्धान गर्न भू-भौतिकि सर्भे (Geo Physical Survey)” भन्ने शब्दहरू थपिएका छन्।”

१९. मूल कार्यविधको दफा २७ मा संशोधन: मूल कार्यविधको दफा २७ को उपदफा (१) मा रहेको “नलेखिएको विषयमा” भन्ने शब्दहरूको पछि “आर्थिक अनुशासन तथा वित्तीय उत्तरदायित्व सम्बन्धी तथा अन्य” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

२०. मूल कार्यविधको अनुसूचीमा संशोधन: मूल कार्यविधको अनुसूची १ को सट्टा देहायको अनुसूची -१ राखिएको र अनुसूची -७ पछि अनुसूची ७(क) थपिएको छ। उल्लेखित अनुसूचीहरूलाई यसैसाथ संलग्न गरिएको छ ।

४६

४

सचिव

२०७३

२०७३

अनुसूची - १
(दफा ६ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित)
आयोजना माग फाराम

श्रीमान्
कार्यालय प्रमुख ज्यू,
भूमिगत जलस्रोत तथा सिंचाइ विकास डिभिजन कार्यालय .....

विषय : ..... **ट्यूबवेल सिंचाइ आयोजना लागू गरी पाउँ ।**

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा यस डिभिजन कार्यालयबाट सञ्चालित भूमिगत जल सिंचाइ अन्तर्गतको .... ट्यूबवेल सिंचाइ आयोजनाको सम्बन्धमा हामीलाई जानकारी हुन आयो । ..... जिल्ला .... पालिका वडा नं. ... को हामी उपभोक्ता कृषकहरूको जग्गामा हालसम्म सिंचाइको कुनैपनि सुविधा नभएको तथा .... ट्यूबवेलबाट सिंचाइ सुविधा लिन इच्छुक भएकोले उपभोक्ता कृषकहरूको भेला गरि "भूमिगत जल सिंचाइ आयोजना कार्यन्वयन कार्यविधि २०७७"मा उल्लेख भएका शर्तहरूका अलावा तपसिल बमोजिमका बुँदाहरूमा समेत मञ्जुर भई यस क्षेत्रको .... विघा/रोपनी (... हेक्टर) जमिनका हामी सम्पूर्ण उपभोक्ता कृषकहरू मिली जल उपभोक्ता संस्था बनाई .... ट्यूबवेल सिंचाइ आयोजना उपलब्ध गराई पाउँ भनी यो निवेदन पेश गरेका छौं ।

तपसिल

१. उपभोक्ता कृषक समुहले आफ्नो लगानीमा स्यालो ट्यूबवेलको हकमा सानो पम्पघर, पानी वितरणका लागि आवश्यकतानुसार फिल्ड च्यानल वा फ्लेक्जिबल पाईपको व्यवस्था गर्ने छौं।
२. आयोजना सञ्चालन भएपछि एक हिउँदे बाली सहित वर्षमा कम्तिमा दुई बाली लगाउने प्रतिवद्धता गर्दछौं।
३. आयोजनाको सिंचित क्षेत्रमा बिना रोकतोक सिंचाइ गर्न दिन तथा ट्यूबवेल सिंचाइ प्रणालीको नियमित संचालन र मर्मत सम्भारमा सामुहिक दायित्व स्वीकार गर्ने छौं।

यसै निवेदनका साथ हामीले सम्पूर्ण उपभोक्ता, घरपरिवार/जग्गा, लागत फारम पाना ..... र उपभोक्ता कृषक भेलाको निर्णयको प्रतिलिपि पाना ..... संलग्न राखी निवेदन पेश गरेका छौं।

जल उपभोक्ता समितिका पदाधिकारीहरूको नामावली

सि.नं.	पद	नाम, थर	हस्ताक्षर	मिति	कैफियत

सम्बन्धित स्थानीय तहको तर्फबाट

माथि उल्लेखित जल उपभोक्ताको खेतीयोग्य क्षेत्रमा सिंचाइको कुनै पनि व्यवस्था नभएको तथा सिंचाइको लागि अन्य कुनै योजनाहरू संचालन भएका छैनन् र अन्य बैकल्पिक व्यवस्था समेत उपलब्ध नभएको व्यहोरा सिफारिश साथ अनुरोध छ।

सचिव

सिफारिश गर्ने:
हस्ताक्षर:

कार्यालयको छाप

अनूसूची - ७(क)
(दफा १२ को उपदफा (१) संग सम्बन्धित)

ट्यूबवेल सिंचाई प्रणालीमा अनुदान तथा लागत बाँडफाइ सम्बन्धि व्यवस्था

सिंचाई प्रणालीको किसिम	उपभोक्ता कृषकहरुले व्यहोर्नु पर्ने जनसहभागिता		
	ट्यूबवेल निर्माण, पम्प मोटर, एसेसोरिज जडानको काममा लागतको प्रतिशत	पम्पघर, ओभरहेड ट्याङ्क, एम.एस. फिटिङ्ग, पानी वितरण प्रणालीको काममा लागतको प्रतिशत	विद्युतिकरणको काममा लागतको प्रतिशत
(क) आयोजना नया निर्माण			
डिप ट्यूबवेल	०	५	०
पावर ड्रिल स्यालो ट्यूबवेल, स्यालो ट्यूबवेल, ईनार	०	-	-
(ख) आयोजना मर्मत संभार तथा सुदृढीकरण			
डिप ट्यूबवेल	०	५	०

द्रष्टव्य:-

१. स्यालो तथा डिप ट्यूबवेलको विद्युत महशूल र सञ्चालकको खर्च सम्बन्धित उपभोक्ता संस्थाले व्यहोर्नु पर्नेछ ।
२. ट्यूबवेल निर्माण लगायतका अन्य संरचना निर्माणका लागि आवश्यक जग्गा सम्बन्धित उपभोक्ता संस्थाले नै उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
पावर ड्रिल स्यालो ट्यूबवेल, स्यालो ट्यूबवेल, ईनारको हकमा सम्बन्धित उपभोक्ता संस्थाले नै आफ्नो लगानीमा आवश्यकता अनुसार सानो पम्पघर, पानी वितरणका लागि फिल्ड च्यानल वा प्लेक्जिजवल पाईपको व्यवस्था गरी पानी संचालन गर्नु पर्नेछ ।”

४

१

०

२०७५

